

[Alvilda Larsen.]

klaringerne på, at man endnu opretholder materialetildelingen, var at søge i de valutariske forhold. Her vil jeg gerne henlede ministerens opmærksomhed på de udsagn, der kommer fra sagkyndiges side med hensyn til dette spørgsmål; sagkyndige folk har i artikler, fagtidsskrifter og på anden måde peget på, at den valuta, der medgår til byggematerialer, beløber sig til forsvindende lidt, og jeg mener derfor ikke, at man i de valutariske forhold kan finde nogen begrundelse for opretholdelsen af materialetildelingsordningen. Jeg vil endvidere henvise til de udtalelser, som både regeringen og folketinget har modtaget fra visse byggefagskongresser i sommer; det kræves heri, at alt byggeri, hvortil de nødvendige pengemidler er til stede, eller hvor finansiering overhovedet er mulig, skal fremmes, og det kræves endvidere, at materialetildelingsordningen ophæves, netop fordi arbejdsløsheden er en uhyggelig realitet. Sidst har vi fået en henvendelse fra Byggefagenes Samvirke, der omfatter femten forskellige fag, og som anmoder både regering og folketing om foranstaltninger imod arbejdsløsheden. Jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om han ikke under hensyntagen hertil kan overveje i hvert fald at ophæve de sidste restriktioner på materialetildelingsområdet.

Boligministeren (Kjærboel): Under de givne vilkår udfører vi så meget byggeri, som det overhovedet er muligt at udføre — i modsætning til andre steder, hvor man ødelægger bygningerne, men til gengæld gennem en kynisk og brutal likvidering af anderledes tænkende formindsker de boligsgendens antal.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 tingsekretær (i stedet for Svend Jørgensen).

Valgt blev: *Helge Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 219, fremsættelsen i tidenden sp. 469).

Formanden: I titlen på de eksemplarer af lovforslaget, som er omdelt til medlemmerne, er ved et uheld ordet „vareforsyning“ gledet ud. Denne trykfejl vil blive rettet.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lars P. Jensen: Da vi sidst forlængede vareforsyningsloven, blev der gennemført nogle ændringer i selve lovforslaget. Det blev således fastslået, at varer ikke kunne føres fra friliste til bunden liste uden vareforsyningsudvalgets tilslutning; man kan vel godt sige, at det var kutymen, der her ved blev lovfæstet. Ankenævnets afgørelser skulle fremover kunne indankes for domstolene, og straffebestemmelserne blev lempet. Man kan imidlertid godt sige, som ministeren gør det i sin fremsættelse, at loven i det store og hele blev forlænget uændret.

Udvalgsbetænkningen fra behandlingen sidste år var sådan set mere interessant end ændringerne i selve loven. Et af de spørgsmål, der omtales i betænkningen, var spørgsmålet om dumping. Det er ikke aktuelt i dag ved det foreliggende lovforslags behandling, idet finansministeren har fremsat et lovforslag herom.

Et andet spørgsmål, der blev drøftet i udvalget, var betalingen for det arbejde, som varedirektoratet udfører for andre institutioner: nationalbanken, statistisk departement m. fl. Ministeren har ikke givet oplysninger om, hvad forhandlingerne om dette spørgsmål er resulteret i. Jeg forlanger dem heller ikke her; vi kan få dem i udvalget og drøfte dem dér. Nu er varedirektoratet jo ikke nogen underskudsforretning for staten; vel er indtægterne for udstedelse af bevillinger efter indførelse af en større liberaliseringsprocent gået ned, men der er dog alligevel i dag stort set balance.

[Lars P. Jensen.]

Jeg vil imidlertid gerne rejste et spørgsmål i forbindelse med administrationen og det beløb, som denne koster, og det er spørgsmålet om, hvad administrationen af bilfordelingsnævnet koster, hvad det koster at administrere bilfordelingen. Da lovforslaget om bortsalg af brugte biler forleden var til debat, var det spørgsmål fremme, om ikke hele bilhandelen fremover burde overgå til salg på dollarbasis. Vi har i 1955 indført 4 754 biler på indkøbstilladelse og 22 696 på dollarpræmiering, og i den del af året 1956, der er gået, har vi indført 4 535 på indkøbstilladelse og 20 025 på dollarpræmiering. Omkostningerne ved administrationen af fordelingsordningen med hensyn til personbiler og personmotorcykler beløber sig til omkring 425 000 kr. om året, hvoraf ca. 70 000 kr. falder på motorcyklerne. Ophæves ordningen med indkøbstilladelse, og henvises hele købet af personbiler og personmotorcykler til en dollarpræmieringsordning, må man selvfølgelig regne med, at der bliver øgede udgifter til administration af denne ordning, der i forvejen er hårdt belastet, og hvis man sætter det til 75 000 kr., hvilket er oplyst over for mig skulle være det rimelige, skulle den virkelige besparelse ved ophævelse af fordelingsordningen for personbiler og personmotorcykler kunne blive 350 000 kr. Hvis man ophæver hele denne tildelingsordning, vil man altså kunne spare disse 350 000 kr.

Jeg skal ikke nu tage stilling til spørgsmålet, men hvis fordelingsordningen ikke ophæves, er det klart, at vi skal have folk til at administrere fordelingen, og i den forbindelse vil jeg gerne rejse det spørgsmål, om ikke det var rimeligt, at de mennesker, der er så heldige at få en indkøbstilladelse — hvad der jo omtrent er det samme som at vinde i lotteriet — betalte, hvad det kostede at opretholde dette fordelingsapparat, således at man f. eks. lod disse mennesker, der får en indkøbstilladelse, betale et beløb på 70-80 kr. enten ved stempelmærker eller på anden måde. Man kunne også gå en anden vej, således at de, der indsender ansøgning om indkøbstilladelse, skulle lade denne stemple eller påklæbe stempelmærker. Så ville beløbet selvfølgelig blive så meget mindre, da

der så ville være så mange flere, som skulle betale; vi kunne komme ned på et beløb på 30 kr., måske 15 kr., og noget mindre for motorcyklerne. Den første fremgangsmåde tiltaler mig dog mest.

Jeg forlanger ikke, at ministeren skal tage standpunkt til denne tanke eller svare på den her, men jeg vil gerne have, at vi drøfter hele dette spørgsmål i det udvalg, der bliver nedsat.

Der var i fjor i udvalget enighed om at gennemgå de bundne lister for at undersøge, om man ved en udvidelse af frilisterne kunne skabe en større konkurrence for derigennem at hindre prisstigninger. Jeg forstår, at arbejdet er så langt fremme, at resultatet snart kan ventes forelagt i vareforsyningsudvalget. Jeg forstår også godt, at det tager lang tid, det er uden tvivl en vanskelig opgave, tidkrævende og arbejdskrævende. I loven om indseende med priser blev det pålagt monopoltilsynet og vareforsyningsdirektoratet at undersøge hele dette forhold, og det er naturligt, at vi afventer det resultat, varedirektoratet kommer til. Man kan vel sige, at da loven angående indseende med priser blev vedtaget, var problemet sådan set taget af dagsordenen, eller ikke så aktuelt for vareforsyningsudvalget mere. Men det er jo klart, at det resultat, varedirektoratet kommer til, skal forelægges i vareforsyningsudvalget.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om valutastillingen, den har været drøftet en hel del i den senere tid. Fra vi havde det største valutaunderskud til i dag, er der ifølge de sidste meldinger, der er kommet, sket en forbedring på ca. 300 mill. kr., men jeg er enig med ministeren i, at det ikke betyder, at vi kan undvære vareforsyningsloven. Ministeren har gjort opmærksom på, at liberaliseringsprocenten over for OEEC-landene er steget til 85, efter at deponeringsordningen er ophævet, og at liberaliseringen over for dollarområdet nu udgør 55 pct. Jeg er også enig i, at lovens nuværende formulering ikke er en hindring for en ændring af liberaliseringen. Forhandlingerne angående dette problem foregår som bekendt i OEEC.

Jeg kan med disse få bemærkninger på mit partis vegne anbefale, at vareforsyningsloven forlænges.

Anker Lau: Heller ikke jeg finder anledning til ved denne lejlighed at komme med et langt indlæg. Partiernes principielle standpunkter til denne lov er jo i forvejen kendt, og vi for vort vedkommende har i hvert fald ikke ændret vort standpunkt; vi er stadig tilhængere af, at denne lov nu må afvikles. Vi har ligesom sidste år det indtryk, at lovens virkninger valutamæssigt ikke betyder noget — den bruges heller ikke til sådanne foranstaltninger, det gøres på anden måde i vore dage — hvorimod vi mener, at dens afvikling kunne betyde overordentlig meget til bekæmpelse af den inflation, som stadig trives ganske godt her i landet.

Sidste år interesserede mit parti sig ganske særlig for tre spørgsmål. Før det første lovens benyttelse til beskyttelse — den protektionistiske side af administrationen, som blev bestridt fra ministerens side, men som ikke desto mindre har vakt megen uro i erhvervslivet, og som stadig gør det. Det hænder meget ofte både fra talerstol og ved skriftlige henvendelser, at vi får at vide, at her er et område, hvor loven bliver anvendt protektionistisk. Hvis man vil det, kan man altid hævde, at formålet er at spare valuta, og derfor er det meget svært at komme nogen vegne her. Men det havde været rigtigt at slå helt fast i loven, at dette må ikke ske. Nu har vi den beskyttelse, der ligger i denne lov; vi fik toldbeskyttelse sidste år, og for tiden har vi en dumpinglov til behandling. Under en sådan tredobelt sikkerhed må det vel være muligt at overveje en afvikling af noget af det. Det betyder jo en hel del for det danske produktionsliv, at det er konkurrencedygtigt, at det er interesseret i at rationalisere, og den udvikling, der har været for den danske produktion i den senere tid, hvor denne er gået mindre frem end andre steder, kunne måske nok opfordre til at tage lidt alvorligt fat på dette problem.

For det andet interesserede vi os for administrationen af den pulje, der er opstået som følge af dollarpræmieringen, så-

ledes at puljen ikke går ind i den store kasse, men virkelig administreres særskilt efter sit formål. Heller ikke her kunne vi få medhold i fjor. Også i år interesserer vi os for dette spørgsmål, især i forbindelse med en eventuel ændring af bilfordelingen, som det ærede medlem hr. Lars P. Jensen var inde på. Disse ting vil vi gerne drøfte i det kommende udvalg.

Endelig er der det, vi lagde mest vægt på sidste år: den fortsatte liberalisering. Jeg minder om, at Sverige har liberaliseret helt op til 95 pct. uden påviselig skade til nogen side, og jeg minder igen om den betydning, liberalisering vil have for prisudviklingen, for inflationen. Sidste gang lykkedes det at redde loven igennem ved at love det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) en gennemgang af de bundne lister, og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) havde ganske sikkert dengang den opfattelse, at nu skulle der ske noget. Jeg advarede dengang imod at tro for meget på det og sagde, at det ville være trist, hvis vi, næste gang vi behandlede loven, stod i den situation, at vi ingen vegne var kommet. Den situation står vi desværre i i dag. Vi fik udleveret de bundne lister og fik løfte om et diskussionsgrundlag fra vareinspektoratet, men der skete ikke mere. Nu i år er vi spændt på, hvad der skal ske i det kommende år, men det vil måske forhandlingen vise.

Det vil formentlig være rigtigt ved denne lejlighed at gentage beklagelsen af, at andre lande behandler den danske landbrugs-eksport, som de gør. Det må undre os, at man kan tale om det europæiske fællesmarked, en opgave, som må have vort lands store interesse og forøvrigt hele Vesteuropas interesse, og så udtrykkeligt kan tage det standpunkt, at netop landbrugsvarer skal undtages fra dette fællesskab. Det må virke forstemmende, at netop billig mad skal undtages fra dette europæiske fællesskab, og jeg vil gerne henstille til regeringen at forstærke bestræbelserne for at få en sund udvikling i gang.

[Anker Lau.]

Når dette er sagt, vil jeg også gentage, hvad jeg sagde sidste år, at det ikke kan have nogen som helst forbindelse med vor egen hjemlige liberalisering, som jo ikke spiller den store rolle for de store lande, som deres spiller for os. Når man er fuldkommen klar over, hvilken rolle liberaliseringen vil spille for vor inflation, således som jeg har nævnt det, tror jeg, man vil erkende, at der må gøres noget nu.

Der vil være grund til at fremhæve til slut, at det, der i virkeligheden er galt med vor økonomi herhjemme, netop er den inflation, der stadig løber videre, og som formentlig gør det, fordi man i regeringen stadig står over for fagforbundenes krav til den ene side og producenternes deraf følgende krav om beskyttelse til den anden side, og midt imellem står så den almindelige forbruger og kan ikke forstå, at hans penge bliver mindre og mindre værd, medens priserne stiger og den opsparede kapital forsvinder. At standse denne inflation står for mig som den helt afgørende opgave for det høje ting, og jeg er sikker på, at en afvikling af vareforsyningsloven ville være et yderst virksomt middel i denne henseende.

Nu påstår man naturligvis, at det ikke alene er herhjemme, der er inflation, det er der alle vegne, og det er vist også rigtigt; men vore nationalekonomer hævder, at den er stærkere her end andre steder, og at vi på grund af bytteforholdet har dårligere råd til det. Vi har faktisk her i landet været så temmelig uden for den højkonjunktur, der har været i den øvrige verden. Vort omkostningsniveau har fået lov til at stige. Siden sidste år har inflationskarrusellen fået endnu en omgang, og der er tegn, der tyder på, at inden vi kommer så forfærdelig langt ind i næste år, skal den have en tur til. Dette betyder, at der ikke er en økonomisk stødpude hverken i landbrug, industri eller bankernes valutabeholdning, og det er uhyre farligt for os, hvis konjunkturerne en skønne dag vender.

Jeg håber, det må være muligt i udvalget at finde forståelse for, at vi må videre ad den vej, jeg her har omtalt.

Til slut vil jeg gerne give den højtærede minister fuld tilslutning til det, hun er inde på i slutningen af sin fremsættelse,

idet ministeren henstillede, at man i det praktiske liv tager godt imod de mennesker, som nu forlader varedirektoratet efter dér at have tjent samfundet gennem en lang årrække. Det er beklageligt, at denne institution har eksisteret så længe, at den næsten er blevet livsindholdet for mange mennesker. Vi ved, hvor svært det er for de lidt ældre igen at få fodfæste, og jeg vil derfor gerne henstille, at man i erhvervslivet søger at skaffe disse mennesker en ny basis for deres fremtid.

I øvrigt vil vor stilling til lovforslaget være afhængig af resultatet af det udvalgsarbejde, som nu skal påbegyndes.

Weikop: Valutastillingen skal heller ikke jeg sige mange ord om, det ærede medlem hr. Lars P. Jensen var inde på det. Jeg skal blot lige fastslå det, som ministeren var inde på i sin fremsættelse: at i midten af oktober var valutaunderskuddet 230 mill. kr. Nok er det i den forløbne tid blevet noget mindre, men der er stadig et ret betydeligt valutaunderskud.

Ministerens fremsættelse indeholdt mange forskellige ting, bl. a. nogle populære oplysninger om, at nu kommer der svesker og tørret frugt, og det kan jo være meget godt. Men jeg er lidt forbavset over, at ministeren slet ikke nævnte dollarpræmieringen. Forholdet er jo det, at dollarpræmieringen i høj grad hænger sammen med den bundne import. I samme øjeblik der er fri import, mister dollarpræmieringen sin værdi, den forsvinder fuldstændigt, og hvis bilfordelingen, som det ærede medlem hr. Lars P. Jensen var inde på, skal ske på en anden måde eller forsvinder, mister dollarpræmieringen også sin værdi dér.

Må jeg med hensyn til bilfordeling og dollarpræmiering udtale som min opfattelse, at det vil være en meget dårlig vej at komme ind på at afløse dollarpræmieringen med afgifter på biler.

Om varebytteforretningerne siges der ikke noget i ministerens fremsættelse, men jeg har det indtryk, at varebytteforretningerne nu er låset i for faste rammer. Jeg skal ikke komme nærmere ind på det, det kan vi tale om i udvalget, men jeg så for nogen tid siden, at formanden for Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, professor Nyboe Andersen, havde sagt, at

[Weikop.]

visse varebytteforretninger var af et sådant format, at de kun kunne formidles af andelsbevægelsen. Jeg går ud fra, at det kan vi komme tilbage til i udvalget. Jeg ved ikke nok om det, men ministeren må i udvalget komme med en redegørelse om varebytteforretningerne.

Jeg er i øvrigt enig med det ærede medlem hr. Anker Lau i, at det er beklageligt, at folk skal afskediges fra varedirektoratet, men det er nu engang sådan, at når staten skal spare, så er det altid arbejdskraften, det drejer sig om. Den højtærede minister oplyser, at personalet nu kun er en tredjedel af, hvad det var, dengang det var på sit højeste. Jeg er ikke helt tilfreds med den oplysning, for hvis arbejdet er faldet til en femtedel eller en fjerdedel, så er personalet efter min mening ikke gået tilstrækkeligt ned. Jeg mener, at direktoratet nu kun burde være et meget lille kontor.

Med hensyn til udenlandske investeringer forstår jeg, at handelsministeren vil udsende en bekendtgørelse, når drøftelserne med nationalbanken er tilendebragt. Betyder det, at reklame m. m. for at fremkalde udenlandske investeringer nu overgår fra økonomi- og arbejdsministeren til handelsministeren, eller kommer de to ministre til at tage sig af to sider af samme sag, eller er det et udslag af en koordination, som jeg kan tænke mig at den højtærede handelsminister er meget interesseret i?

Om selve vareforsyningsloven kan jeg kun sige, at vi indtager det samme standpunkt som tidligere, og derfor skal jeg ikke komme nærmere ind herpå, men kun sige, at det stort set går ud på, at hvad der er overflødig, skal væk; det kan vi imidlertid komme ind på i udvalget.

De foregående ordførere har nævnt spørgsmålet om de bundne lister og den gennemgang af dem, som blev lovet os i fjor. Den højtærede minister var meget imødekomende dengang, og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) var meget aktiv, men der er altså ikke sket noget, og man må egentlig spørge, hvorfor der ikke er sket noget. Selv om arbejdet er tidkrævende, så er det dog heller ikke så tidkrævende. Man kan spørge, om grunden er den, at man er blevet skræmt af det større valuta-

forbrug, som den friere import på visse områder har givet anledning til. Jeg tror imidlertid, at hvis det bliver gjort op, skal det nok vise sig, at den friere import, der har været i det sidste år, har medført et mindre valutaforbrug som helhed.

Jeg skal ikke gøre flere bemærkninger, selv om jeg godt kunne fristes dertil, men jeg kan som altid tilsige vor vilje til at se på spørgsmålene i udvalget og prøve at få det igennem, som vi på nuværende tidspunkt mener vil være ret og rimeligt.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Heller ikke jeg finder, der er grund til igen at drøfte hele dette spørgsmål om vareforsyningen. Det har vi gjort nogle gange, og der er vel for så vidt ingen nye synspunkter at fremføre i dag. Jeg ønsker egentlig kun at fastslå, at ingen har foreslået eller villet foreslå, at vareforsyningsloven skulle bortfalde. Jeg tror, at man fra alle sider er enig om, at tidspunktet netop nu måske ikke er så velegnet til at foreslå en afskaffelse af denne lov. Det, jeg synes vi yderligere kan fastslå, er, at vareforsyningsloven i den skikkelse, den hidtil har haft, ikke har været nogen hindring for gennemførelse af en betydelig liberalisering. Jeg synes også, at det yderligere må siges, at det, man skal være på vagt over for i en lovgivning som denne, er, at man ikke i ly af denne lov bidrager til, at varerne bliver dyrere her i landet, og dette er i væsentlig grad et spørgsmål om, hvordan man administrerer de varegrupper, der er på bunden liste. Derfor har det for mit vedkommende hver gang været afgørende, at vi fik klarhed over, om den attestudstedelse, som er en følge af, at de pågældende varer er på bunden liste, administrativt gennemføres på en sådan måde, at det ikke er til hinder for, at vi får billige varer her i landet, og at loven ikke administreres ud fra hensynet til at beskytte den hjemlige industri.

Det var i forbindelse dermed, jeg i fjor anmodede om at få undersøgt prisforholdene her i landet for forskellige varegrupper sammenlignet med prisforholdene i andre lande, og jeg havde naturligvis gerne set, at disse oplysninger havde foreligget på et tidligere tidspunkt. Det tror jeg vi alle

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

havde ønsket. Jeg har forstået, at ministeren mener at kunne give en del oplysninger om disse undersøgelser, inden dette lovforslag skal endeligt vedtages, og at vi i udvalget eller i vareforsyningsudvalget kan få nogle oplysninger om de prissammenligninger, der har været foretaget, så vi er i stand til at skønne over, om der er grund til at foretage ændringer i den gældende lov for at imødekomme kravet om, at varepriserne ikke gøres urimeligt høje gennem administrationen af vareforsyningsloven, navnlig med hensyn til varerne på de bundne lister.

Om dollarpræmieringen er der det at sige, at den afgjort har været af betydning for erhvervslivet, og at man vel ikke uden videre kan afskaffe den. Den kan formentlig heller ikke opretholdes varigt. Der er vel ingen, der har ment, at det skulle være en varig foranstaltning; men som led i bestræbelserne for at fremme afsætningen af visse varer, som det ellers ville være vanskeligt at få afsat til rimelige priser under de bestående handelsforhold i de lande, vi skal handle med, har dollarpræmieringen været af værdi og kan ikke ganske brat afskaffes; men at det går i retning af en afvikling, må vi alle se i øjnene. Det er en af de ting, vi kan drøfte i udvalget.

Det ærede medlem hr. Anker Lau var bekymret over den inflatoriske udvikling. Den bekymring deler vi alle, men det ærede medlem mener dog vel ikke, at problemet var klaret, hvis vi afskaffede denne lovgivning. Så enkelt er det vist ikke. At man skal være opmærksom på den fare, der ligger i en inflation, er jeg ikke uenig i, men det er ikke tilstrækkeligt at henvise til en ophevelse af denne lov, hvad det ærede medlem ikke engang selv tør foreslå på nuværende tidspunkt. De bestræbelser, der kan udfoldes for at hindre, at vareforsyningsloven kommer til at virke fordyrende, bevirke, at omkostningsniveauet stiger, vil vi til enhver tid støtte. Det må være udvalgets opgave på grundlag af de tal, ministeren møder med, at undersøge, om der kan foretages ændringer, som kan betyde en friere varetillørsel, en sundere konkurrence og billigere varer til landet. Det er et nyttigt og godt formål, og det falder nøje sammen med de bestræbelser, vi til enhver tid har

været villige til at støtte i forbindelse med administrationen af vareforsyningsloven.

Jeg anbefaler lovforslaget til en velvillig behandling.

Ingmar Wagner: Da mit partis ordfører i denne sag, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, ikke kan være til stede ved denne forhandling, skal jeg gøre nogle enkelte bemærkninger om vort partis stilling til lovforslaget.

Kommunisterne har ved tidligere behandlinger af tilsvarende lovforslag udtalt, at vi var indforstået med nødvendigheden af at have en vareforsyningslov eller, som det hedder, lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v., men samtidig har vi udtalt vor utilfredshed med den måde, på hvilken loven administreres. Ligeledes har vi vendt os imod den tøjlesløse liberalisering, der har fundet sted på en række områder, og som vel fortsat er en drivkraft i regeringens handelspolitik, efter kommunisternes opfattelse til skade for landets økonomi. Den kommunistiske gruppe har gang på gang udtalt sig for en stærkere kontrol med importen, således at denne ikke kom til at skade dansk erhvervsliv og danske arbejders beskæftigelsesmuligheder. Vi har stadig mistillid til den kontrol eller rettere sagt mangel på kontrol, der er med skibsrederes og andre kapitalisters hjemtagning af fremmed valuta. Vi har den opfattelse, at en stærkere kontrol med hjemtagningen af valuta vil være afgørende til gavn for dansk økonomi. Jeg henviser til Damicosagen, som nylig er overstået; den viser, at det er muligt for erhvervslivet at undlade at hjemtage den valuta, det ifølge loven er pligtigt til. Derudover er der et friskere eksempel, som jeg tror det er af værdi at fremdrage. Da der var tale om faldende sterlingkurs, kom der mere valuta hjem til landet. Det viser, at der er en del, der ligger med valuta ude, som først hjemtages, når der er fare for, at dens værdi vil blive forringet. Sådanne eksempler viser, at det stadig er nødvendigt at have kontrol på dette område. Der er endelig et synspunkt, vi fortsat fastholder, nemlig at tinget må informeres bedre om forhandlingerne i vareforsyningsudvalget.

Dette er i korte træk, hvad kommuni-

[Ingmar Wagner.]

sterne har fremdraget ved behandlingen af vareforsyningsloven sidste år, og vi mener stadig væk, at disse forhold bør tages op til drøftelse. Vi erkender altså betydningen af at have en vareforsyningslov, men mener ikke, den nugældende slår helt til, og mener ikke, den administreres rigtigt.

Tholstrup: Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) efterlyste nogle oplysninger om, hvad det kostede at beskytte dansk industri. Jeg har i min mappe et eksempel på, at visse råvarer til møbelindustrien fordyres mellem 60 og 80 pct. derved, at man er tvunget til at købe produktet herhjemme fremfor at importere det. Jeg er ganske overbevist om, at den højtærede handelsminister kan lægge mange lignende eksempler på bordet.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) talte om goderne ved dollarpræmieringen og advarede samtidig mod inflationen, skønt det er en kendsgerning, at dollarpræmieringen i sig selv er inflationsfremmende. Det er klart, at når man giver 7 kr. 70 øre for en dollar, som kun er 7 kr. værd, reducerer man den danske krone i forhold til dollar. Der havde været al mulig grund for det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) til i konsekvens af sin opfattelse at gå imod fortsættelsen af dollarpræmieringen.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) hævdede, at han ikke ville være med til, at loven skulle virke beskyttende. Det ville det ærede medlem under vareforsyningslovens behandling i fjor; det er altså et betydeligt fremskridt, at det ærede medlem nu vil gå imod, at loven må virke protektionistisk. Retsforbundet stillede i fjor det ændringsforslag, at loven ikke måtte bruges protektionistisk til at holde billige varer ude og til at holde priserne kunstigt oppe, men det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) stemte jo imod. Det bliver interessant at se, om det ærede medlem så er hjemme, når jeg kommer og spørger, om vi sammen skal stille et sådant ændringsforslag.

Ærlig talt, vi kan snart ikke være dette skuespil bekendt. Nu har man opretholdt valutakontor og varedirektorat med mange skiftende begrundelser: man skulle værne kronen mod fald, men kronen faldt; man

skulle værne mod valutaunderskud, men vi fik valutaunderskud. Det er dokumenteret, at denne planøkonomi betyder uhyre tab for samfundet, som al anden planøkonomi og bureaukratisme gør det. Jeg skal senere komme tilbage hertil.

I andre lande går man da også mere og mere væk fra den statsdirigerede udenrigshandel, i hvert fald på denne side af jerntæppet. Flere af disse lande har liberaliseret til langt over 90 pct., men Danmark ligger i den nederste ende af de lande, der har liberaliseret deres udenrigshandel, til trods for at erfaringerne har vist, at liberalisering, altså fri import, giver billigere import.

Jeg har uden modsigelse påvist, at man ganske simpelt ikke kan værne hverken krone eller valuta med de valutakontrolapparater, vi har. Kronens nedbrydning finder sted på helt andre områder, dels ved finansministres overtræk på deres konto i nationalbanken, dels ved de hundreder af millioner kroner, der årligt går ind som indtægt ved pantsætning af kommende udbytte af Danmarks jord og grundværdi. Heller ikke dette er blevet imødegået. Har man liberaliseret en betragtelig del af handelen, kan man lige så godt liberalisere resten, da valutaen ellers kan bruges og bliver brugt på de liberaliserede områder.

Under behandlingen i fjor afsløredes den rette baggrund for, at visse kredse interesserer sig for at opretholde valutakontrollen, nemlig at den tjener rent protektionistiske formål og varetager særinteresser på arbejdernes bekostning, på forbrugernes bekostning. Loven om vareforsyning, som den kaldes i daglig tale, burde snarere hedde loven med falsk varebetegnelse. Den højtærede handelsministers mere eller mindre direkte tilståelse af, at den betyder beskyttelse for danske firmaer mod generende konkurrence, giver mig baggrund for at kunne fastslå, at når den er til gavn for enkelte firmaer og aktionærer, som derved befries for generende konkurrence, må den være til skade for dem, der ellers ville nyde godt af den frie konkurrence. Det gælder først og fremmest landbruget, men også fiskeri, søfart og alle eksportindustrier samt de arbejdere, der er beskæftiget her. Alle disse virksomheder må sælge deres produkter til verdensmarkedets priser og er ude af stand til at få dækket de øgede

[Tholstrup.]

omkostninger på de varer, de skal købe, og som gennem manglende konkurrence og bureaukratisme er blevet kunstigt fordyret.

Det er også med denne lov i hånden lykkes det uheldige Århuskontor og andre landbrugsproduktmonopoler at hindre den salgsfremmende konkurrence vedrørende vor landbrugseksport, hvorved hundreder af millioner kroner er gået tabt og fortsat vil tabes, fordi man ikke vil tillade salgsfremmende moderne handelsmetoder. Loven koster således tab på såvel import som eksport. De kredse, der mener, at visse danske hjemmeindustrier bør beskyttes eller støttes, må henvises til at fremkomme med forslag om direkte tilskud, således at man kan se, hvor stor støtte de får, og således at man kan klarlægge, hvor stor støtte de har behov for. Det andet er at føre folk bag lyset, det er uværdigt for regeringen, og det er uværdigt for det danske folketing.

Hertil kommer alle de urimeligheder, der opstår f. eks. ved dollarpræmieringen, som betyder en ny omsætningsskat uden lov-hjemmel f. eks. på biler. Alle hindringer for en billig transport fordyrer varerne for køberen og nedsætter den pris, som vore eksportører får for deres produkter. Det er landbruget, eksportindustrien og arbejderne, der må betale, for at nogle ganske få hjemmeindustrifolk og aktionærer kan få udbytte.

Det går også ud over Danmarks ungdom, som under den statsdirigerede økonomi har vanskeligt ved at etablere sig som selvstændige næringsdrivende, og det vil sige, at mellemklassen formindskes.

Der er også anden ulighed i behandlingen af forskellige befolkningsklasser. Hvis en forretningsmand eller en kontormand i et rederi rejser til et fremmed land og arbejder dér i to år, kan han dér købe sig en bil og tage den med hjem, toldfri og fri for dollarpræmiering. Han skal blot betale den normale indregistrering og omsætningsskat af vognens værdi, men told og dollarpræmiering slipper han som sagt for. Hvis derimod f. eks. en sømand, der har sejlet 2 år på fremmede have, ja, selv om han har sejlet 20 år på fremmede have, vil tage den bil med hjem, som han har brugt i et fremmed land, f. eks. i den havn, han

oftest kom til, kan han ikke få indførsels-tilladelse. Vi har mange søfolk, som sejler i fremmed rutefart, både på danske skibe, der ikke kommer hjem, og på fremmede skibe; mellem 1 000 og 2 000 danske søfolk sejler således på norske skibe. Deres norske kolleger kan tage en bil eller motorcykel med hjem, når de har været ude i 2 år, men den danske sømand må ikke. Betingelsen i Norge er, at bilen er købt for valuta tjent i udenrigsfart.

I forvejen bliver den danske sømand dårligt behandlet skattemæssigt, og han bliver forfordelt. Hans ret til at fradrage nødvendige udgifter på sin skatteangivelse er alt for stærkt begrænset. Vil han have en nogenlunde menneskelig tilværelse, må han ofre betydelige beløb på rejser hjem til sin familie eller på rejser for sin kone til den fremmede havn, han anløber. Men det kommer selvfølgelig ikke vareforsyningsloven ved. Det gør derimod hans manglende ret til på lige fod med andre borgere at hjemføre en bil eller en motorcykel, og jeg vil derfor anmode udvalget og den højtærede minister om at tage dette problem op til omgående løsning. Det er dog bedre, at sømændene bruger deres penge til at hjemføre værdier for, fremfor at de bruger alle pengene derude.

Jeg sagde før, at jeg ville komme tilbage til planøkonomien. Jeg har nu fået lejlighed til med egne øjne at se resultaterne af planøkonomi i renkultur, og jeg vil indtrængende advare imod, at vi fortsætter ad denne vej. Vejen til materiel velstand, som det foreliggende lovforslag berører, går gennem frihed for folk til at disponere og handle. Indrømmer man ikke frihed her, går det også ud over al anden frihed.

Planøkonomien i det land, jeg lige har besøgt, er resulteret i forarmelse af hele befolkningen. Samarbejdet med den anden handelspartner — et større land med total planøkonomi — betyder dikterede eksportpriser, som kan karakteriseres som ren udplyndring. Efter først at have aftalt priserne — og dette med stærkt pres fra den stærkeste — ansætter den stærke handelspartner selv vekselkursen på valutaen.

Værdien af den ungarske forint og af rublen er nogenlunde den samme i indre købekraft, men den officielle vekselkurs er

[Tholstrup.]

af russerne ensidigt ansat i forholdet 1 : 3, hvorved Ungarn kun får en tredjedel i betaling for sine eksportvarer.

Et enkelt eksempel: i Ungarn koster et telefonapparat fra fabrik 90 forint. Apparatet bliver eksporteret til Rusland for 30 rubler, og de 30 rubler har en købekraft, der svarer til 7 kr. 50 øre — 7 kr. 50 øre for et helt komplet telefonapparat!

De ydre tegn på udplyndringen er, at husene, som før var velholdte, endnu bærer spor af krigen, som sluttede for 11 år siden, at næsten intet nybyggeri finder sted, at folk går i luvslidt tøj, og at butikkerne ingen varer har at sælge. Varerne eksporteres nemlig til den store og stærke handelspartner for en tredjedel af deres fremstillingspris og værdi.

På det hospital, vi besøgte, og hvor vi blev inviteret på en kop te, måtte vi drikke af medbragte kopper og spise med medbragte knive og gaffler. Hospitalet var totalt plyndret for alt. Vi var rundt at se til patienterne. Der lå de på stuen med deres brød i vandfadet eller i andre remedier; tallerkenerne var væk. Sådan går det i et land, hvor der er total planøkonomi. Det afgørende er, at levestandarden er faldet så forfærdende for alle mennesker.

Efter 11 års kommunistisk planøkonomi er det lykkedes at presse arbejdernes realløn ned til mellem halvdelen og en tredjedel af lønnen før krigen, medens den har været støt stigende i lande på denne side af jerntæppet. En ungarsk arbejder tjener i danske penge ca. 120 kr. pr. måned, men en skjorte koster en halv måneds løn, en kappe af dårlig kvalitet koster 2 måneders løn og et par sko fra 3 ugers til 2 måneders løn. De gamle, som ikke kan arbejde, sulter i landbruglandet Ungarn.

Har jeg før bekendt mig til fri handel og fri prisdannelse som grundlaget for materiel og økonomisk fremgang, så har jeg nu fået bevis for, at jeg ikke bygger på forældede teorier. At gå delvis med til planøkonomi, som ved opretholdelse af vareforsyningsloven, er en farlig politik. Vel kan vi bære ikke at få de bedst mulige økonomiske resultater og den højest mulige materielle levestandard, men vi vil ikke kunne bære at miste vor frihed.

Ungarn har revet båndet væk fra øjnene

på de mennesker, som troede, at man godt kunne gå med et stykke hen ad vejen med delvis ufrihed. Det har vist os, at hellere vil mennesket lade sig skyde ned af undertrykkerne end leve videre som usle slaver uden frihed og uden håb.

Skal vi værne friheden, må vi bekæmpe al form for tvang og kontrol med vore handler og handlinger. Vareforsyningsloven er en af de love, som begrænser friheden.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Jeg forstår på de ærede ordførere, at alle er enige om, at denne lovgivning ikke kan undværes, og at der i hvert fald i den aktuelle situation ligger noget, der ikke tilsiger en afvikling.

Det var meget interessant at høre det ærede medlem hr. Tholstrups beretning fra Ungarn, men jeg vil gerne have lov at understrege, at jeg synes, det er lidt forkert af det ærede medlem at tale, som om der råder lignende tilstande i vort land under den lovgivning, det høje ting har vedtaget.

De forskellige enkeltproblemer, der har været trukket frem i dag, er jeg selvfølgelig parat til at drøfte videre i det kommende udvalg. Man har i nogen grad hæftet sig ved, at arbejdet med gennemgangen af de bundne lister ikke er afsluttet; men som jeg allerede har oplyst i min fremsættelse, er det ikke, fordi der ikke er gjort et stykke arbejde. Det er et ret stort område at komme igennem; det er mange varer, der er taget op til behandling, men det er mit håb, at vi kan få glæde af resultaterne.

Spørgsmålet om, hvorvidt bilfordelingsnævnet økonomisk kan komme til at hvile i sig selv, vil jeg gerne drøfte.

Jeg takker det ærede medlem hr. Anker Lau for hans forstående indstilling over for de mennesker, der har været ansat i direktoratet for vareforsyning, og som nu har vanskeligt ved at finde fodfæste i det private erhvervsliv.

Som sagt er jeg parat til at drøfte alle enkeltproblemer. Der var imidlertid et par ting, jeg godt kunne svare på i dag, f. eks. spørgsmålet om FDBs aftale med Sovjetunionen. Det var, som om det ærede medlem hr. Weikop havde lyst til at kaste et vist odiøst skær over denne aftale. Det får mig til at gøre den bemærkning, at sagen naturligvis er behandlet på fuldstændig til-

[**Ministeren for handel, industri og søfart.**]

svarende måde, som hvis det var private, der havde ønsket en sådan aftale; og aftalen er truffet med fuld tilslutning fra hele vareudvekslingsudvalget, så der er vist desværre ikke noget at hente for det ærede medlem på dette område.

Anker Lau: Jeg har kun en ganske kort bemærkning til den højtærede minister, som synes at have forstået mig derhen, at vi alle sammen skulle være kønt enige om, at loven ikke kunne undværes. Det kommer nu meget an på, hvad man lægger ind i dette. Jeg har i og for sig aldrig hævdet, at man kunne afskaffe en lov som denne med dens vidtforregnede virkninger fra i dag til i morgen; det, jeg har understreget meget stærkt, er, at den skal afvikles. (*Ministeren for handel, industri og søfart* [Lis Groes]: Synes det ærede medlem, at tidspunktet er belejligt?). Tidspunktet kan udmærket godt forklare, at en afvikling kan fortsættes og aftales. Man kan jo godt male en vis mand på væggen, men det skal man naturligvis være lidt forsigtig med, og jeg tror ikke, der er nogen grund til i dag at afstå fra at drøfte en afvikling af denne lov på mange områder, hvor en sådan afvikling netop ville have afgørende indflydelse på den inflatoriske udvikling, vi alle sammen gerne ser standset.

Weikop: Jeg har tilstræbt ved denne forhandling så vidt muligt ikke at komme ind i en debat. Jeg beklager derfor, at den højtærede minister mener, at jeg lægger et odiøst skær over en vareudvekslingsforretning, som er udført af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Det har jeg ikke gjort — overhovedet ikke. Jeg har nævnt, at der fandt varebytteforretninger sted i stort omfang; jeg mente, de var låst for fast inde, og så nævnte jeg et eksempel, jeg har fra dagspressen. Det hedder derom, at Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger mener — det er rigtigt, som den højtærede minister sagde, at det er Sovjetunionen, det drejer sig om — at disse forretninger kun kunne udføres af den, fordi de var af et meget stort omfang. Og så siger jeg her fra talerstolen, at jeg gerne vil have dette drøftet i vareforsyningsudvalget, fordi der i loven står, at den højtærede minister

kan redegøre for varebytteforretninger. Andet og mere er der ikke, og jeg synes ikke, den højtærede minister skal bruge vendingen: her er ikke noget at hente. Jeg har overhovedet ikke tænkt på at hente noget. Jeg har tænkt på at få en oplysning om disse ting — intet som helst andet — og jeg går ud fra, at Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger også vil være tjent med, at der gives en oplysning herom, hvis der hersker nogen tvivl, og det mener jeg altså at ministeren selv mener der gør, for eller var bemærkningen om, at her var ikke noget at hente, vel ikke kommet.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Til det ærede medlem hr. Weikop vil jeg blot sige, at det har undret mig, at Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger atter i år skulle spille en rolle i diskussionen i det høje ting omkring denne lovgivning. Jeg skal gerne komme med alle ønskede oplysninger i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lars P. Jensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om danske skibes bemanding og om søneringsbeviser.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 161, fremsættelsen i tidenden sp. 473).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under de to følgende punkter på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om nautiske eksaminer m. m.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 193, fremsættelsen i tidenden sp. 473).